

Nro 7.

A' FELS. R. TSÁSZÁRNÁK ÉS A. KIRÁLYNAK
KEGYELMES ENGEDELMEBŐL.

*Költ Bétsben Szent-György Havának 9-dik napján
1793. esztendőben.*

B É T S.

Minap el hűnyt jó királyunknak, nemzeti törvényeink és szabadságunk helyre állítójának e' vala symboluma: *Corda subditorum divitiarum Principum*; az az: az uralkodó fejedelmeknek gazdagsága, a' jobbágyoknak hozzájuk való szíves indulattokban vagyon helyheztetve. Ennek a' ditsőséges symbolumnak, avagy szernék igazságát tapasztallya felséges attyának nyomdokait követő kedves királyunk *II. Ferentz* is, a' ki vele született jámborsága, kegyelme, alattavalóihoz való le erefzkedése, nyajas befélgetése, és a' köz jónak elő-mozdításában való serénysége ál-

tal, minden rendbe, karba, és állapotba helyheztetett jobbágyainak sziveket annyira meg nyerte, hogy ők készek érette minden vagyonokat, sőt életeket is fel áldozni. Meg nem elégedtenek avval Béts városának fejedelmeket felettébb szerető polgár lakosai, hogy a' jelenvaló költséges Frantzia háborúnak folytatására, tehetségekhez képest, önkényen való ajándékokat vittenek; hanem ennekfelette azt is el végezték magok között, hogy egy szabad sereget állítsanak tulajdon költségeiken. — E' végre 4656 forintot adtanak bé ő Felségének, és arra kötelezték magokat, hogy azt a' jelenvaló háborúnak végéig zsoldal, köntössel és fegyverrel fogják tartani. Melly jó indulatból származott ajánlásokat nemcsak belső érzékenységgel el fogadta ő Felsége, hanem e' mostan folyó hólnapnak 3-ik napján hadi Tanátshoz küldött tzedulája által ollyatén rendelést tenni méltóztatott, hogy ezen költségen fel állítatandó szabad sereg, azon szabad sereghez adatatna, mellyet *Knesevich* Oberstlájtinant fog *Wurmser* Generál szabad serege neve alatt fel állítani, és a' melly két batalion gyalogságból és négy divisió lovaságból fogna állani. De hogy a' Bétsi polgárok hiveségének oszlop emeltessen, egyfzersmind azt is el végezte ő Felsége, hogy ez a' sereg *Bétsi Szabad seregnek* neveztesen, és annak két első betüi réz táblára mettzetve montúrjoknak valamellyik részére varratáson fel. — Valamiképen a' Polgárok különös hiveséggel viseltetnek jó fejedelmekhez: úgy a' fejedelem is szembe ötlő kegyelmességét szokta velek közleni. — Hozzájok való kegyes indulattyának ki jelentésére, múlt vasárnapon gazdagon meg vendéglette a' városnak Előjáróit, és a' polgároknak fejeit 250 főből álló személyt. A' vendégség tartatott a' Redoute szalában, az az, abban a' nagy palotában, mellyben szokta magát a' Bétsi Publicum farsángban tánczal mulatni 's gyönyörködtetni. Mintegy 50 lépésni hoszszú asztalok voltak két felől, és felül egy görög Π az az, P. formára meg terítettve; a' palota közepén a' két

le nyúló asztalok között vólt egy hoszszú trantsirozó asztal, erre tétettek a' fel hordatott, és a' vendég asztalokról le vétetett ezüst tálak és edények. Nemtsak válogatott eledelekkel, hanem külömb-külömbféle jó borokkal tartotta ő Felsége a' hivatalosokat. Lehetetlen lett vólna a' vendégséget nézőket meg számlálni, egymást érték a' szép köntösű férfiak és aszszonyok. A' tellyes meg elégedésig ettenek és ittanak a' vendégek, és ezer meg ezer jó kívánások között hagyták el a' vendéglő palotát. — E' folyó hólnapnak első napján, egymás mind a' fejedelemre, mind a' publicumra nézve igen hasznos végzése tétettett ő Felségének közönségelsé, melly rövideden ide megyen, hogy a' tehetős uraságok és lakosok, a' kiknek heverő arany és ezüst edényeik vagynak, a' jelenvaló háborúnak hatható-sabban lejendő folytatására adják által ő Felségének kölsön, következő feltételek alatt: 1. Hogy akarmelley formában lejénd a' költson adatandó arany és ezüst edény, bé fog vétettetni, ki vévén mindazáltal a' vert pénzt. — 2. Hogy az illyetén edények, vagy a' Ts. K. pénzverő, vagy pénz váltó házakba küldettefsenek bé. — 3. Hogy azok az arra rendeltetett hivatalok által a' költson adóknak jelenlétekben meg próbáltatván, meg mérettefsenek, és mind minémúségekről, mind mértékekről bizonyság levelek adattafsanak 4. A' bé adatandó fájn aranynak Bétsi fontya 380 forintokra, a' fájn ezüstnek Bétsi fontya pedig 24. forintokra és 30. krajtzárra fog betsültetni. A' költson adandó aranyért és ezüstért eső töke pénzt sem a' költsonözönek, sem a' költson adónak szabad nem leszen hat esztendőnek el múlása előtt fel mondani; 100. forintnak esztendei interese 4 forint 30 krajtzár leszen, a' melly minden fél esztendőre ki fog itten a' bányász és rezet folytató Ts. K. Hivatalnak kasszájából, (*bey der Bergwerks- und Kupferamts-Zahlungshauptkassa*) quietantzia mellett fizettetni; ennekfelette, a' meghatározatott hat esztendőnek el telése után a'

költsön adónak 100. forintól 4 forint meg jutalmaztatás adattatni. — Akárki gondolta legyen ki ezt a' közönséges haszonra tzelző fundust, valósággal igen hasznos dolgot gondolt ki. *Hasznos a' Statusra*, avagy Birodalomra nézve, mivel 1. Sok pénz meg marad ez által a' Status kebelében. 2. A' közönséges creditum avagy hitel meg marad. 3. A' fabrikák, manufacturák és mesterségek épen úgy fognak virágozni, mintha semmi hadakozás nem vólna. 4. Hogyha idegenektől vétettetnék fel költsön pénz, nemtsak ez a' mostani környül állások között, hanem ennekfelette az ezért visszafordittatandó töke pénz is, interestével együtt ki menne az Országból. *Hasznos a' költsön adóra* nézve is, mivel: *a)* Sok haszon vétel nélkül heverő arany és ezüst, a' melly eddig holt töke pénz vala, minden esztendőben szép hasznot adna. *b)* A' régi formában öntött arany és ezüst edényeket, minden veszteség nélkül újabb 's szebb formába lehetne öntettetni. — *c)* Illyetén hazafiúi buzgósága által használna hazájának, fejedelmének, felebaráttyának és magának is. Hogy, és miképen azt tudakozod töllem? Illy formán, tegyük fel, hogy valaki száz font Bétsi próbás ezüstöt fog a' költsönözönek költsön adni, és abban nem több mint 80 font, 8 lat és egy fillér, (az az, egy garasnak egy 12-töd része) fajn ezüst vagyon, ezen 100 font, avagy egy mázsa ezüstért, hat esztendőnek el telése után 1973 forintot 29 és egy fél krajtzárt fog a' fejedelem fizetni; e' mellett azon hat esztendő alatt, szazért 4 és fél forintyával interest 532 for. 51 kr, ennekfelette 100-ért 4 forintyával, 78 for. 56 és egy fél kr. jutalmat, mellyet öszve vetvén, egy mázsa ezüstjéért hat esztendő múltván, 2528 for. 16 kr. és 3 fillért fog venni; és így egy font ezüstöt 24 forintra számlálván, hat esztendő múltván, egy mázsa újabb formába öntetett ezüstöt 2400 forinton vehet ha akar; következésképen nemtsak semmit nem veszt, hanem ennekfelette minden költségen kívül nyer még 185. for. és 16. és egy fél krajtzárt, az az, esztendőnként 9. forint inte-

rest tőke pénzéért. Utollyára az is tudtára adatik a' Publicumnak, hogy senki el nem tiltatik ezen jó hazafiúi buzgóságban való rész vételtől, nem tsak sok, hanem kevés fontokat és latokat nyomó ezüst edény is bé fog vétettetni, és azoknak könnyebségekre, a' kik Bétstől, avagy a' Ts. K. pénz-verő, és pénz-váltó hivataloktól távol laknak, olly rendelés tétettetett immár, hogy ők magokat a' leg közelebb lévő Ts. K. Hivatalnál bizvást jelenthetik. — *Béts 1-a* Aprilis 1793.

Nagy Britannia.

A' hadakozás sok embert, barmot és pénzt szokott meg emészteni, még is gyakorta igen kevés, vagy épen leg kisebb haszon sem háramlik abból a' közönséges társaságra. Minémű következései lesznek jövőendőben a' jelenvaló vakmerő háborúnak, még most nem tudjuk, a' következő idők fognak bennünket meg tanítani. Három illy veszedelmes háború vólt e' mostan folyó században. Az *első* a' Spanyol országi successióért, avagy örökségért, melly 1700-ik eszt. kezdődött, 's tizenkét esztendeig tartott. *Második* vólt a' Bétsi és Berlini udvarok között támadott hét esztendeig tartott háború. *Harmadik* a' mostan égő veszedelmes hadakozás. Mind a' háromnak tüze tsak nem egészlen el borította Európát. Az első Spanyol, Frantzia, Olasz, Anglia Országokat, és az Austriai birodalmakat. A' *második* az egész Német Birodalmat, Frantzia, Anglia, Svécia és Szárdinia országokat. A' *harmadik* Frantzia Országban ütött ki, és lassan lassan, Spanyol, Olasz, Prussia országokra, és az egész Német Birodalomra el áradott, és ki tudja, ha nem hat e' el Asiának és Amérikánek tartományaira is. Minden hadakozó feleknek sok költséget fog ez okozni, kiváltképen azoknak, a' kik mind szárazon, mind tengeren hadakoznak. A' tengeren való hadakozás, mind költségesebb, mind veszedelmesebb a' szárazon való hadakozásnál. Egyetlen egy tengeri szélvész egész hajó seregeket ezeknek mélylységes örvényeibe temet. Nagy Britannia három nagy szigetekből, u .m, An-

gliából, Scótiából, és Hyberniából egybe szerkesztett Birodalom, sem másokkal, sem vele mások nem hadakozhatnak hajó seregek nélkül. És éppen ez az oka, hogy Anglia fülíg vagy on adósra, egyedül az a' nagy szerentséje, hogy nem annyira idegeneknek, mint inkább tehetős lakosinak fizet interest. Ritkán indit 's visel mások ellen háborut, hogy kéntelen ne vólna magát adósra verni. Hasonló környül állások közé vagy on mostan helyheztetve. Egy Améri kai tudós *Pein Tamás* azt jegyzi meg többek között *Burke* ellen nem régen irt könyvében, hogy az Angliai Ministerium nem a' nemzet bóldogsá gára, hanem maga 's maradékainak hafznokra tzelozik a' mások ellen inditatatt hadakozások ban, ilyen machiavellusi eszközök által szokták a' Finántz-ministerek magokat meg gazdagítani. Úgy vagy on é a' dolog, nem visgáлом, visgálni nem akarom, és ha akarnám is, talám nem vól na arra elegendő tudományom és tapasztalásom. A' cabinetoknak rejtek kamarájába nem minden nek lehet, 's szabad bé tekinteni. Elég az ahoz, hogy *Pitth* Finántz-minister, múlt hólnapban az alsó Parlamentom eleibe terjesztette Nagy Britan nia finántziájának, az az kints tárának jelenvaló állapattyát. Egy szép és hathatós beszéden kez dette a' Frantzia nemzet ellen indittatott hada kozásnak, és az arra fordittatandó közönséges költségnak szükséges vóltát meg mutatni. Egy szersmind avval vigasztalta a' Parlamentomnak tagjait, hogy ez a' közönséges költségnak mos tani öregbitése nemtsak semmi kárára, sőt in kább az egész nemzetnek bóldogságára fogna szolgálni. Semmi új tereh nem fogna az által az adó fizetőkre tétetödni, hanem tsak a' régi adós ságnak elztendönként szokott irtogatása fogna egy darabig meg szünni, melly által sem a' költsönöz ö, sem a' költsön adó nem fognának szenvedni. A' mi a' közönséges bóldogságot illeti, *igy fzol lott Pitth Minister*, az tsalhatatlanul öregbedni fog ez által a' Frantziák ellen viseltetendő ha dakozás által öregbitetni. A' jelenvaló környül

állásokban a' midőn királyunknak betsületére, constitutionunknak, jufsainknak, nemzeti szabadságunknak, szentséges vallásunknak és az embert illető jufsoknak további fenn tartásokra kell vigyáznunk, szörnyű oktalanság vólna gazdálkodnunk, meg lábolthatatlan veszedelem következne abból réánk. Inkább több, mint kevesebb költségünknek kell lenni, ellenségünknek meg zabolázására. Nagy Britanniának lakosai magokban gondolatván is elegendők, az el kezdett háborúnak gyökeresen való folytatására, és Európának, a' Frantziák veszedelmes mételytől való meg mentésére. Minekutánna, *úgymond*, mind a' két Parlamentum fej és térd hajlással való közönetet tett vólna le a' királyi thronus előtt azért, hogy ezen hadakozás által a' nemzetnek bölldogságát akarja öregbiteni, reményli, hogy tsak egy sem fogna a' jelenvaló tagok között találatni, a' ki örömmel ne voksolna a' szükséges hadi költségeknek szaporítására. Hathatós beízedének végzése után eleikbe terjesztette, e' mostan folyó eszendőben léjendő költségnek summáját, u. m.

1. A' hajó seregekre	3,971,915	font	Sterlinget	(x)
2. A' szárazon lévő hadi seregekre	3,968,557	--	--	--
3. Agyúkra és pat- tanttyúsokra	793,568	--	--	--
4. Más szükséges dól- gokra	2,448,169	--	--	--

Mind öfzve -- 11,182,209 font Sterlinget.

(x) A' mint fellyebb pag. 27. meg jegyzettem 1 font Sterling teszen 8 forintot és 30 krajtzárt. Itten alkalmatofságom vagyon, azon pénz nemének bővebb magyarázattyára. Sterling nem valóságos, hanem tsak képzelt pénz

Temérdek pénz, mellyet nem hogy maga valóságában, hanem papiroson fel számlálni is sok fáradságot kívánna, hát még öszve szerezni. Tartsuk meg, hogy ez a' temérdek pénz, tsak egy elztendei hadakozásra való az Anglusoknál, hát ha két, öt, hat, vagy több elztendeig fognak a' Frantziák ellen hadakozni, mennyi temérdek költséget nem fognak tenni. A' honnan illyetén következéseket húzok ki: 1. Hogy temérdek pénz vagyon Angliában. 2. Hogy temérdek pénz kívántatik az Angliai hadi seregeknek ki allítására és fent tartására. 3. Hogyha az Anglusoknak annyi költség kívántatik a' Frantziák ellen való hadakozásra, viszont a' Frantziáknak annyi költség szükséges, lehetetlen tehát a' Frantziáknak annyi felé győzni a' háborút.

Ennek a' fellyebb fel jegyzett temérdek költségnek ki szerzésére, a' kútfejeket is elő számlálta, u. m. minden előbbi taksáknak, még azoknak is, mellyek ez előtt két elztendővel a' Spanyólok ellen indittatandó hadakozásnak folytatására valának rendeltetve, további meg maradását; és a' nem régen napkeleti Indiában keresett örökségekből bé menő jövedelmet, melly amavval egyetemben 6,649,000 font Sterlingre, az az,

---

Angliában, mint hazánkban a' kurta, avagy 30 garasos tallér, és a' vonás forint. Ettől az Angliai szótól Easterling, melly Angliától napkelet felé lakot jelent, vette eredetét. Easterlingeknek neveztettek hajdan a' Hansee városi kereskedők, kik között a' 13-ik századnak kezdetében sokan mentenek és telepedtenek le Angliában, és minthogy ők nemtsak a' kereskedéshez, hanem a' pénz veréshez is jól értettenek, mind a' bányákba, mind a' pénz verő házakba szolgálatot nyertenek. Mellyre nézve az akkor veretett pénzeknek Easterling nevet adtanak, melyeket mostan már rövideden Sterlingeknek neveznek az Anglusok.

a' mi számlálásunk szerént: 56,516,000 forintra és 30. krajtzárra megyen, mellyhez, az esztendőnként ki fizettetni szokott 1,650,000 font Sterling számláltatván 8,299,000 font Sterlingre; és így 4 és egy fél millió font Sterlingnél többet nem kelle nékie szerezni, ezt pedig szükség volna költsön fel venni, a' többinek ő már szerit fogná tenni. Meg vallya ugyan ő azt, így szólott *Pitth* Minister, hogyha hadat nem indítottunk volna a' Frantziák ellen, minden esztendőben tsak nem két millióval kevesebbitettük volna a' nemzeti adósságot; de most próbát kell tennünk az egésznek meg tartásáért, nemtsak pénzünkkel, hanem életünkkel is. Egy olly ellenséggel vagyunk ügyünk, a' ki nem tsupán az Augustana és Helvetica Confessiót, hanem minden vallást, minden polgári rendet el akar törteni; ollyannal, a' ki a' király, parlamentum, és nemzet között való égyenetlenségnek és gyűlölségnek konkolyát akarja közinkbe hinteni; ollyannal, a' ki az örökség szerént való királyságot, constitúciónknak fundamentom kövét széllyel akarja rontani. Egy olly igaz ügyért hadakozunk, mellytől éltünk' fogytáig el nem álhatunk.

Frantzia Ország.

Cató régi pogány Filosofus arra intette tanítványait arany betűkre méltó erköltsi verseiben, hogy ők se ne ditsérnék, se ne gyaláznák önnön magokat, mind egyik, mind másik ellenkezik az okos ember carachterével. — *Dü-mourier* a' frantzia új Constitúciónak ingadozó istápjá, vagy nem olvasta ennek a' pogány böltsnek tanítását, vagy ha olvasta is, el felejtette vele a' philautia, avagy a' maga szeretet. *Bournonville* hadi ministerhez *Tirlemont* ból küldött levelében, gyözedelmes heróshozillő hangon beszél, 's azt gondolhatná, a' ki az ellenkező környül állásokat nem tudja, hogy jó renden legyen a' Frantzia hadi seregnek szénája.

„ Tökélletes meg elégedéssel jelenthetem *úgymondá*,
 „ tenéked polgár minister, hogy ma, t. 1. Mártiusnak 16-ik napján gazdagon ki pótolta azt a'
 „ Frantzia fegyver, a' mit *Aquisgranum* mellett

„ kénytelen vóltni el veszteni. Tegnap meg támadván
 „ minket az Austriaiak Tirlemontot el vették, ho-
 „ lott 400 emberünknel több nem feküdt. Mint-
 „ hogy távól vóltni attól avantgárdánk, az az, elő-
 „ táborozó seregünk, lehetetlen vóltni azt védelmez-
 „ ni. „ Itten el mellőzvéni a' fel vett tárgyat,
 „ nagy dicsirettel emlékezik Marchal *Lamarcheról*,
 „ s ennek szemes és bátor maga viseletének tulaj-
 „ donittya, a' frantzia seregeknek veszedelemtől
 „ lett meg menekedéseket, a' ki sokáig tartóztat-
 „ ván az ellenséget, időt engedett nékie, az az,
 „ *Dümouriernek* segittségekre való menetelre. To-
 „ vábba ekként folytattya levelét: „ A' ki ada-
 „ tott parantsolatnak balúl való értése nemtsak
 „ *Brüsselt*, hanem *Páris* városát is meg zavarhat-
 „ ta vóltna, minthogy némelly seregeink, a' he-
 „ lyett, hogy előre kellett vóltna rukkolniok, hátra
 „ vonták magokat. Egy olly környül állás vóltni
 „ ez, mellyet veszedelmesebbnek lenni tartottak
 „ némellyek, mint valósággal vóltni. — Ma reg-
 „ gel jobbra és balra meg támadtam Tirlemontot
 „ kórmányom alatt lévő seregeknek egy részével,
 „ mivel még akkor nem egyesithettem magamat
 „ a' másikkal. — Seregünknek jobb szárnyát
 „ *Valence* kórmányozta, bal szárnyát *Miránda*,
 „ közepét pedig *Egalité* Generálok. Tsak hamar
 „ meg vettük a' várást, s ki üztük onnan az el-
 „ lenséget, a' ki maga részéről is el nem múlat-
 „ ta kötelelségét, sőt nagy bátran meg támadott
 „ bennünket *Goidsenhoven* és *Haukendöver* nevű
 „ falukban. Seregünk nemtsak álhatatosan vé-
 „ delmezte magát, hanem szerentsésen is viasko-
 „ dott, és egyedül az éjjel végezte el a' tsatát,
 „ a' melly tegnap déltől fogva, ma estéli 7 óráig
 „ tartott. Egész seregünk rendkivül való módon
 „ viselte magát, és valamint ez bátorságának,
 „ úgy az ellenség igen szép jeleit adta a' hadi
 „ mesterségben való gyakoroltatásának, és épen
 „ e' szolgál nekünk kiváltképen való betsületünk-
 „ re. — Meg vagyok arról gyözettetve, hogy
 „ Pr. *Koburg* betsültni fogja a' Frantzia Köztár-
 „ saságnak vitéz seregeit. Mivel minden környül

„ állásokat meg írnom nem lehet sok foglalato-
 „ tofságaim miatt — ezt az egyet jelentem, hogy
 „ a' nyóltzadik regement bajonettaival üzte vízf-
 „ sza a' réá rohant *Koburg* dragonyosait. „

Ugy láttzik *Dümouriernek* ezen leveléből, hogy még ekkor le nem ütötte a' két fejü sas fel emelkedett szarvait; de bezzeg más hangon vólt *Mártiusnak* 19-ik napján írott, 's *Bournonvillének* küldött levele.

„ Fájdalommal kelletik, *úgymond*, a' rajtam történt szomorú tsapásról jelentést tennem. — Halván, hogy *Namur* roszsz környül állások között legyen, és hogy *Lovanium*, 's *Brüssel* tájékára menni igyekezzen az ellenség: szükségesnek lenni itiltem ötet *Neervindeni* táborából ki üzni. Ahoz képest illyetén rendelést tettem, hogy én magam az ellenségnek bal szárnyát támadom meg, seregeimnek középső része, a' *Neervindennél* fekvő ellenséget, seregeimnek bal szárnya pedig, melyet *Miranda* és *Champmorin* Generálok kórmányoztanak, az *Orsmael* nevü falunálfekvőket. Seregeimnek jobb szárnya és közepe, ambár kéttzer vízfza vontá légyen is magát a' gyalogság, tsak ugyan jó előmenetelt tett, ellenben táborunk bal szárnya szerentsétlen vólt, és *Tirlemontba* ment bé. *Marechal Miklen*, a' ki a' pattantyusokat kórmányozta, el esett, két fő tisztek sebet kaptanak; sok embert és ágyúkat vesztettünk ebben a' hátrálásban. Minthogy semmit sem tudtam e' szerentsétlen történetről, következett napon ismét meg akartam az ellenséget támadni, azonban tudtomra adattatván, hogy *Miranda* Generál magát vízfza vontá, el hagytam győzedelmes népemet, el indúltam azon éjjel, hogy tulajdon szemeimmel láthassam, mitsoda környül állások között légyen seregünknek bal szárnya. *Tirlemonthoz* jutván el bámultam, hogy táborunkat ott nem talál-
 tam. Arra való nézve parantsoltam *Mirandának*, hogy hátráló seregeinknek védelmezésére, a' *Sz. Margaréta* hegyét foglalná el. — Ide zárom Generál *Valencenek* levelét, a' ki veszedelmes sebbe esvén *Brüsselbe* ment bé. Én magam *Lovanium*

mellett fogok táborba szállani, hogy ottan *Brüsselt* és *Mechelt* fedezhessem, 's több segítő sereget vonhassak magamhoz. — Hiteise el magával a' Minister, hogy egész hadi seregünk nagy zűrzavar és veszedelem közzé vagon helyezettve. Felettébb rettegek mostani szerentsétlen hátrálásunknak szomorú következéseitől, kiváltképen egy olyan tartományban, mellynek lakosait fenyegetlenségünk, és prédálásaink által ellenünk haragra és boszszuállásra gerjesztettük. — Seregeinknek mostani veszedelméből való ki mentésére, mindent, a' mi töllem ki telhetik végbe fogok vinni. Ennek tanúbizonyságára apellálok, és a' leg keményebb vizsgálás alá vetem magamat; sőt én magam hadi birákat kívánok magam viselésének meg itilésére, 's igen szerentsésnek fogom magamat vélni, hogyha életemnek áldozattya hasznára leszen a' nemzet szabattságának. — Magától könnyen észre veheti a' Minister, vesztéségünket, mintegy 2000 emberre betsüllöm én azt. Meg kell vallani, hogy katonáink a' leg nagyobb vitézek, tsak hogy jó és próbált hadi tisztek nélkül szükölködnek. Tanátslom, hogy azoknak választatását nem kell a' katonáknak jó tettekre bizni, az illyetén választás sem talantomot nem ad a' választattaknak, sem bizodalmat nem szerez, sem jó fenyegetet nem ad. „

Dümouriernek ezen leveléből illyetén követkeéseket húzhatunk ki: 1. Hogy a' Frantzia hadi sereget nagy félelembe és rémülésbe ejtette *Pr. Koburnak* jelen létele, 's vitézeinknek bátorsága. — 2. Hogy a' Fr. Generálisok között nem nagy égygyelség, és hármónia vagon. — 3. Hogy az Austriai Belgyiomnak lakosai nem tsak rá úntak a' frantziákra, hanem valósággal boszszonkodnak réájok, és a' közöttök gyakorlott törvénytelenységért, és rendeletlen életért boszszút kívánnak rajtok állani, ha módjok és alkalmatolságok leszen arra. — 4. Hogy előre képzeli *Dümourier* azon veszedelmet, melly szerentsétlen ütközeteiért ötöt érdeklenni fogja. — 5. Hogy kevés avagy semmi reménysége nintsen a'

Fr. új Constitutiónak állandóságához. — 6. Hogy kevés jó és gyakorlott hadi tisztek találhatnának kormánya alatt lévő seregeknél.

Nemcsak kívül, hanem belől az ország kebelében is haldokló állapotban forog a' Frantzia új constiutió, 's felő, hogy ma hólnap hazafiak között való háború ne támadjon ottan. Papok urak, kereskedők, 's velek együtt sok ezer lakosok királyt kívánnak magoknak adattatni, által látván a' szemfény vesztő szabattságnak veszedelmes vóltát. Némelly tartományokban, világos nyughatatlanságra 's zenebonára fakadott a' belső béketelenség, fegyvert fogtanak a' lakosok, hogy a' haza mostani veszedelmének szerző okait, az úgy nevezett patriotákat életektől meg foszszák. Trupponként mennek egyik helységről a' másikba foszszú állásoknak ki öntésére. Eléggé nyughatatlanok a' N. Gyüles, 's eleget hányja 's veti elméjét, minemü eszközök által kellene, ennek a' reájok nézvé veszedelmes nyavalyának eleit venni; de akármihez fogjon, akármit végezzen, semmit sem vihet tökéletességre, mindenütt meg tsalatozik reményességében. Halván, hogy Spanyól országból, sőt Európának tsak nem minden tartományaiból ki üzettettek vólna a' Frantziák, mint veszedelmes gondolatoknak mételyével tellyes emberek, következő végezéseket hozott: 1. Hogy Frantzia országból is hajtassanak ki azok az idegenek, a' kik jó indulattyokról, és tsendes magok viseléséről közönségesen nem ismeretesek. 2. Hogy az új constitutionnak be nem vétele miatt hazájokból vagy önként ki ment, vagy ki üzetett, de titkon oda ismét visszament lakosok, mint minden támadott zenebonának fejei meg fogattatván halálra büntetteffenek. — 3. Halálos sententzia hozattason mindazok ellen, a' kik a' fekvő jószágoknak egyenlő felosztatásáról, avagy más törvényekről és rendelésekről, melylyek által a' kereskedesnek, industriának, es birtokoknak jusza meg haborítatik beszélleni, 's annyival inkább azt sürgetni méreszlenek. 4. Hogy a' közönséges örökségek osztatassanak fel azok kö-

zött, kiknek vagy semmi örökségek nintsen, vagy 100 livránál kevesebb esztendei jövedelmek vagyann y) — 5. Ekképen osztattasának fel a' hazájokból kiköltözött frantziáknak öröségeik is. s. a. t.

Hadi Történetek.

Egy két szóval jelentettem múlt Pénteken *Antverpiának* és *Namurnak* Austriai Belgyiom nevezetes városainak a' Frantziáktól lett szerentsés vizsza vétetésekét. Most már bizonyosan irhatom, hogy az említett városokból, 's azoknak váraikból Mártiusnak 25. és 26-ik napján gyalázatosan ki üzettek a' Frantziák. Antverpiánál egy kis véres tsata is vólt közöttök. Az említett hólnapnak 29-dik napján *Mons* és *Dornick*, Hannoveriának és Flandriának fő városai felé vezetete Pr. *Koburg*, a' kórmánya alatt lévő Austriai hadi seregeket, a' honnan nem sokára örvendetes hírek fognak hozzánk repülni.

F. M. L. Gr. *Wartenslébentől* Strombergből (a' Monasteriumi Püspökségből), Mártiusnak 28-ik napján, és Cavalleria Generál Gróf *Wurmsertől* Spirából, küldetett posták igen örvendetes hirt hoztanak Felséges Urunknak. Ennek summája e' vala, hogy a' Fels. Prussiai király *II. Fridrik Wilhelm*, Mártiusnak 27-ik napján által menvén a' Rajna vizén, *Stromberg* és *Bingen* között táborozó ellenséget meg támadta, meg verte, széllyel üzte, és *Neuvinger* Frantzia Generált, öt fő tisztekkal és 200 köz emberrel egyetemben el fogta, 6 ágyúkat, és sok lovakat nyert. Azután következett két napokon is üzte az ellenséget, és mind *Bingenből*, mind *Kreutzenakból* ki hajtotta, és más nap a' *Náva* vizen is által menni szándékozott. Tudtára adattatván Heidelbergában mulató *Wurmser* Generálisunknak a' Prussiai seregeknek illyetén szerentsés előmenetele, a' királynak kívánsága szerént, leg ottan rendeléseket tett kór-

y) Livre Frantzia képzelt pénznek a' neme, és egy illy livre 27 és egy fél kr. teszen.

mánya alatt lévő Austriai seregeknek Rajna vizén való által vitelekre. Végbe is vitte azt Mártius 30-ik napjának éttzakáján *Manheim* felett, Hejdelbergán túl két órányira. A' Rajna vizének túlsó partyánál fekvő ellenség egész éjjel nagy nyúghatatlanságban vólt, és minekutánna élzre vette vólna a' Prusiai seregeknek és *Wurmser* Generál hadának mind előbb előbb lett menetelét, hogy egészlen el ne zárattalson *Landautól* alsó Alsatziának erős várától, bé nem várta *Wurmser*nek Rajnán való által menetelét, hanem tüzet vetvén *Spira* mellett lévő magazínumbába, a' várast oda hagyta, 's *Landauba* által ment. Ekképen *Speyer* is meg menekedett kelletlen vendégeitől, 's ki terjesztetett kezekkel fogadta *Wurmser* Generált maga kebelébe. Ottan tett rendeléseiből, és *Kets* nevű falu mellett tsináltatott hajóhidakból azt lehet húznunk, hogy ottan sokáig nem fog mulatni, hanem egész erejével a' Frantzia földre menni.

Olasz Ország.

Turinból *Pedemoncium*nak anya városából, a' Szárdinai király' lakó helyéből az a' hir érkezett hozzánk, hogy Mártiusnak 12-ik napján, regvel 3 órakor, *Molinetto* mellett meg támadták a' Frantziák a' Szárdinai seregeket. Látván *Ritter Viterbo* ezeknek fő kórmányozója az ellenségnek sokságát, két óráig tartó tsatázása után, azon hegyet, mellyet annakelőtte el foglalt, oda hagyta, 's bátorságosabb helyre vonta magát. Következett napon, u. m. az említett hólnapnak 13. napján tüzelni kezdetek a' Szárdusok, és el foglalták ugyan akkor *Molinettot*, de tsak hamar azután ki üzettettek abból a' Frantziák által. *Cagliáriból*, Szárdinia szigetének fő városából az esett értésünkre, hogy a' Frantzia hajó seregek ottan hagyattatott része, a' melly a' meg feneklett linea hajóval, 10 linea hajókból és fregatákból állott, Februáriusnak végezetén parantsolatot kapván a' Tulóni ki kötő helybe való visszsa menetelre, a' meg feneklett linea hajóról, mellynek *le Commerce de Bourdeaux*, az az: *Bur-*

degáliai kereskedés neve vala, a' mit hirtelenséggel lehetett, más hajókra hordatta a' hajós kapitány, a' meg feneklett szép hajót pedig meg gyújtatván, több hajóival együtt onnan ki indúlt. Ennek a' roppant bárkának tüze harmad napig tartott, és hogyha a' Cagliari hajósok meg nem óltották volna, tovább is tartott volna egynéhány nappal. Ezen költséges hajón kívül, többeket is el vesztettének a' Frantziák Szárdinia ostromlása alatt. Ennekfelette a' hajós katonák közül 200 ember hólt meg, és 126. esett fogságban, azon négy afzszony személlyekkel együtt, a' kik férfi ruhákban fel öltözve viaskodtanak a' Szárdusok ellen.

Német Birodalom.

A' *Colóniai* újság leveleknek jelentések szerint a' Német Birodalomban is készen vagyon immár a' Frantzia nemzet ellen küldettendő 120 ezer főből álló hadi sereg. De ez nem fog különös tábort formálni, hanem az Austriai és Prussiai seregekhez kaptasoltatni, u. m. a' *Saxoniai* és *Hassiai* seregek a' Prussiai király kórmánya alatt lévőkhöz; a' *Hannoveránusok* *Fridrik* Brunsvigiai Hertzeg alatt állókhoz; a' *Frankóniai*, *Svéviai* és *Palatinátusi* kerületből valók *Wurmser* Generál; a' papi választó fejedelemségekből, és Westfáliai kerületből valók *Clérfait* hadi Tármaster alá fognak küldettetni. A' több alsóbb rangú Birodalombeli fejedelmek, ha tettik, pénzen is meg válthatták a' réájok esett katonaságot, melly pénzből egy hadi kaszsa fog Pr. *Koburg* igazgatása alatt épittetni. A' *Colóniai* választó Fejedelem, mint Monasteriumi Püspök köteles volna a' Szövetséges Belgákkal szerzett kötése szerint 1600 embert küldeni segítségekre; de mivel mint Birodalombéli fejedelem is tartozik a' réá esett számot ki állítani; ahozképest pénzel elegiti ki a' Hollándusokat, még pedig, hogy tartományainak terhekre ne legyen, tulajdon erfényéből. A' Birodalombéli seregekhez adattatandó katonaságnak is felét pénzen fogja meg váltani.

Doct. Decsy Sámuel.